

ГЛАСНИК

АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ВОЈВОДИНЕ

ЧАСОПИС ЗА ПРАВНУ ТЕОРИЈУ И ПРАКСУ

Година LXXVII
Књига 65

Нови Сад, септембар 2005
Број 9

ЧЛАНЦИ

UDC 343.711:621.311

Dr Vesna Stojković
docent Pravnog fakulteta u Podgorici

КРАЂА ЕЛЕКТРИЧНЕ ЕНЕРГИЈЕ КАО СПЕЦИФИЧНО КРИВИЧНО ДЈЕЛО*

САЖЕТАК: Stepen neovlašćene potrošnje električne energije (krađa električne energije) se ozbiljno povećao na teritoriji Srbije i Crne Gore.

Važan korak u borbi protiv krađe električne energije sastoji se u stavljanju izvršioca ovog krivičnog dela pred lice zakona. Zakonske odredbe pružaju efikasne mehanizme represije ali su nažalost u praksi sudske presude veoma blage. Obično se radi o uslovnim osudama ili manjim novčanim kaznama tako da izvršioci bivaju više ohrabreni nego kažnjeni. Smatramo da je neophodno promeniti sudsku praksu i uvesti strože kažnjavanje za ovo delo.

Кључне речи: električna energija, neovlašćena potrošnja električne energije, krađa električne energije, mehanizmi represije, kažnjavanje

1. UVOD

Ozbiljan problem u poslovanju svake elektroprivredne kompanije predstavljaju gubici električne energije, pa je njihovo smanjivanje direktno proporcionalno sa povećanjem profita. Gubici predstavljaju razliku između ukupne količine električne energije preuzete (nabavljene — kupljene) od strane elektrodistributivnog preduzeća (ovdje o elektrodistributivnom preduzeću govorimo kao o dijelu jedinstvene elektroprivredne kom-

* Rad primljen: 24. VI 2005. godine.

panije) i količine energije predate i fakturisane krajnjim distributivnim potrošačima. Ta razlika (ukupni gubici) se sastoji od dvije vrste gubitaka, i to: tehničkih gubitaka koji su neizbježni i fizički nužni,¹ i „netehničkih” odnosno komercijalnih gubitaka. Tehnički gubici u razvijenim zemljama se kreću oko 5% od ukupno nabavljene električne energije. Komercijalni gubici, takode, moraju da postoje u izvjesnom procentu, a u njih spadaju neevidentirana potrošnja i krađa električne energije. Komercijalni gubici u razvijenim zemljama se kreću najviše do 2%. Sve zemlje u balkanskom regionu karakterišu veći gubici električne energije nego u zemljama zapadne Evrope. Razlozi su brojni, a sem slabijih tehničkih performansi elektro-mreže u Srbiji i Crnoj Gori u odnosu na evropsko okruženje, kao glavni razlog se navodi takozvana „neovlašćena potrošnja” električne energije, što je prihvatljiviji termin za krađu električne energije.²

U bivšoj SFRJ, najveće gubitke u distributivnoj mreži je imala Crna Gora (iznosili su 17,1%), a najmanje gubitke su imali Slovenija (9,05%) i Srbija (9,14%).³ U istom periodu, gubici električne energije u razvijenim zemljama su se kretali u rasponu (5,05%—11,5%), i to: Holandija 5,05%, Francuska 6,8%, Italija 8,45%, ..., Španija 11,5%.⁴ Procenat gubitaka se godinama nije mijenjao (nijesu rasli!) jer je u svim republikama tadašnje SFRJ prirodni porast potrošnje bio praćen adekvatnim ulaganjem u elektrodistributivnu mrežu, a zakonska regulativa i suzbijanje nelegalne potrošnje (komercijalna komponenta gubitaka) je bila na adekvatnom nivou.

U godinama koje su slijedile, trendovi su izgubili raniji tok, ulaganja u elektro-mrežu su drastično oslabila, a disciplina u primjeni zakonske regulative drastično popustila, tako da se situacija vrlo mnogo promijenila. Tako su, na nivou Elektrodistribucije Crne Gore tokom 2004. godine ostvareni prosječni gubici od 22,67%, odnosno, izraženi u energetske veličinama čitavih 501.479.387 kWh! Veličina tehničkih gubitaka je procijenjena na iznos od 10,5%.⁵ Ovako visok nivo tehničkih gubitaka je uzrokovan nerazvijenošću mreže, visokim udjelom ruralnih mreža i lošim kvalitetom (zastarelošću) mjernih uređaja (brojila).

U Elektrodistribuciji Srbije (Direkcija za distribuciju električne energije u sastavu EPS-a) takode su prisutni značajni gubici električne energije, koji osjetno variraju od jednog do drugog javnog elektrodistributivnog

¹ Ovi gubici nastaju usled fizičkih karakteristika elektrodistributivne mreže i njenih elemenata, tj. usled tzv. omskih gubitaka koji moraju da prate tok električne struje kroz strujne provodnike.

² Krađa iz člana 239. KZCG, gdje je „tuđa pokretna stvar” koja se oduzima formulirana u članu 142. stav 16. istog Zakonika, kao „... i svaka proizvedena ili sakupljena energija za davanje svjetlosti, toplote ili kretanja ...”

³ „Gubici električne energije i snage u distributivnim mrežama”, Institut za elektroprivredu BiH, Sarajevo, 1980.

⁴ „Gubici električne energije i snage u distributivnim mrežama”, Institut za elektroprivredu BiH, Sarajevo, 1980.

⁵ „Studija gubitaka električne energije u elektrodistributivnim mrežama Crne Gore”, ETF, Podgorica, 2001, uz dopunska istraživanja i rezultate za: ED Ulcinj, ED Tivat, ED Cetinje i ED Mojkovac.

preduzeća u sastavu EPS-a. Tako, u ED Vranje gubici su tokom 2004. godine dostigli procenat od 35%, u ED Beograd 14,16%, a u Elektrovojvodini 13,42%. U prosjeku, na nivou EPS-a gubici iznose 15,15%.⁶

Prema raspoloživim podacima, gubici u zemljama u okruženju u nekoliko poslednjih godina iznose, u prosjeku: u Sloveniji 8%, Federaciji BiH 10,5%, Republici Srpskoj 25,38%, Herceg Bosni 20,5%, Makedoniji 23%, Hrvatskoj 13,5%, Albaniji 39%, Bugarskoj 22,79%, Turskoj 18%, Rumuniji 13,6%.⁷

Kakva je ekonomska strana ove izuzetno opasne, štetne, a raširene društvene pojave? Samo na primjeru tri republike bivše SFRJ, procjene ekonomskih efekata „komercijalnih” gubitaka električne energije su sljedeće: krađa struje u Hrvatskoj, osobito na području Slavonije, godišnje umanjuje prihode HEP-a za čitavih 40 miliona eura;⁸ procjena unutar EPS-a je da je godišnje umanjeње prihoda usled krađe električne energije na distributivnom nivou oko 50 miliona dolara;⁹ uzimajući u obzir da je prosječna cijena električne energije na nivou Elektrodistribucije Crne Gore (bez dodatnih troškova za uvezenu električnu energiju, za elektrifikaciju sela i bez PDV-a) u 2004. godini bila 5,95 cEUR/kWh, šteta koja je krađom električne energije nanijeta EPCG, A.D. Nikšić iznosi oko 15,8 miliona eura, za 2004. godinu.

Na osnovu gore iznijetih podataka jasan je stepen društvene opasnosti i škodljivosti ove pojave.

Jedan dio komercijalnih gubitaka predstavlja neevidentirana potrošnja električne energije (što je neizbježno!), jedan dio otpada na potrošnju nelegalno izgrađenih građevinskih objekata (uglavnom individualna stambena izgradnja), a dominantan udio (preko 95%) predstavlja krađa električne energije. Ovaj vid krađe se vrši na vrlo različite načine, ali je posljedica ovog krivičnog djela, bez obzira na način izvršenja, ista — veoma velika šteta koju trpe Elektroprivreda kao kompanija od posebne — strateške važnosti za društvo, građani kao pojedinci i društvo u cjelini. Nužno je da kažemo nešto više i o (vjerujemo nedovoljno poznatoj) sadržini posljedice ovog krivičnog djela, prvenstveno vezano za geografski i državni prostor Srbije i Crne Gore. Naime, direktna posljedica djela je finansijski gubitak Elektroprivrede nastao protivpravnim oduzimanjem električne energije u njenom vlasništvu. Zatim, posljedica po građane kao pojedince — potrošače električne energije, koja se ogleda u poremećenim (oslabljenim) parametrima električne energije koju koriste (prvenstveno osjetni padovi napona). Treći vid posljedice je finansijska šteta kojoj je, posredstvom elektroprivrede, izložena država, jer se javlja potreba za dodatnim, neplaniranim uvozom električne energije iz inostranstva, zato što su i Srbija i Crna Gora deficitarne u električnoj energiji i uvozno su zavi-

⁶ „EPS”, broj 365; „EPS”, broj 374.

⁷ Izvori: „EPS”, broj 374; Godišnje izvješće 2001. — HEP, Hrvatska; Slobodna Dalmacija — Hrvatska; AIM — Tirana; www.elektroprivreda-rs.com.

⁸ „EPS”, broj 374.

⁹ „EPS”, broj 358.

sne (osobito Crna Gora).¹⁰ Četvrti vid posljedice se sastoji u redukcijama isporuke električne energije kojima su gotovo svake godine, manji ili veći broj dana, izloženi svi građani, a koje bi, sasvim izvjesno, bile u potpunosti izbjegnute da je krađa električne energije svedena na minimum i dovedena na evropski prosjek.

Tema našeg rada je prezentacija i analiza ovog pojavnog oblika krivičnog djela krađe, njegov tretman u stručnoj i laičkoj javnosti, odnos društva prema fenomenu krađe struje, problemi krivično-pravne i prekršajno-pravne zaštite elektroprivrede sa detaljnom analizom sudske prakse, odnos sudske vlasti prema elektroprivredi kroz analizu efikasnosti rješavanja sudskih postupaka i uloga MUP-a u ovoj problematici. Naglasak je prvenstveno stavljen na situaciju na teritoriji Republike Crne Gore,¹¹ ali je, u skladu sa dostupnim podacima, urađena i uporedna analiza problematike na području Republike Srbije.

2. DRUŠTVENI TRETMAN KRAĐE ELEKTRIČNE ENERGIJE, NAČINI IZVRŠENJA TOG KRIVIČNOG DJELA I POJAM NEOVLAŠĆENE POTROŠNJE

Krađa je oduzimanje tuđe pokretne stvari od drugog u namjeri da njenim prisvajanjem učinilac za sebe ili drugog pribavi protivpravnu imovinsku korist, kako je to navedeno u članu 239. KZCG. Električna energija se u smislu ovog zakona tretira kao „pokretna stvar” (čl. 142, st. 16. KZCG), čiji je vlasnik elektroprivredno preduzeće, tj. nadležna elektrodistribucija. Mogla bi se detaljno analizirati opravdanost i prikladnost tretmana električne energije kao „pokretne stvari”, prvenstveno sa aspekta njene osobenosti i različitosti u odnosu na sve ostale vrste energije, ali nam to u okviru ovog rada nije cilj. Samo bismo naglasili da je specifičnost električne energije tolika da svakako zaslužuje da se njena neovlašćena upotreba (krađa) tretira kao posebno krivično djelo.

Decenijama sticane navike kada je potrošnja električne energije u pitanju (barem u Srbiji i Crnoj Gori), njen tretman kao gotovo socijalne kategorije, obaveza javnog snabdijevanja koju je država nametnula elektroprivredi, kao i stečene navike kada se radi o plaćanju potrošenog, te vrlo blaga kaznena politika sudova, značajno su doprinijeli široko uvreženom mišljenju da neovlašćena potrošnja „struje” i ne predstavlja krivično djelo. Odnos prema tom problemu varira od regiona do regiona, ali u nekim regijama situacija dostiže neshvatljive razmjere. Tako „ni u jednom elektrodistributivnom preduzeću u Srbiji zavisnost profita od uslova okruženja nije tako očigledna kao što je to slučaj u JP Elektrodistribucija Niš. Di-

¹⁰ Prema elektroenergetskom bilansu Crne Gore za 2005. godinu, predviđeno je da se ukupna potrošnja potrošača na njenom području obezbijedi iz domaćih izvora (70%), dok za uvoz preostalog iznosa od 30% (ili u energetske veličinama 1.500.000.000 kWh) treba izdvojiti oko 50.000.000 eura.

¹¹ Razlog je u dostupnosti podataka potrebnih za analizu.

rektor ovog EPS-ovog preduzeća¹² dr Dobrivoje Stojanović kaže da je specifičnost niške sredine u tome što je krađa struje u protekloj deceniji dobila obeležje „stečenog prava“, a njeno sprečavanje u mnogome prevazilazi i mogućnosti i ovlašćenja distributera! Pri tome, u ovom delu Srbije svaka druga krađa, pa i krađa žvakaće gume, nailazi na osudu sredine, a pri tome se često otkrije da struju krađu i domaćini koji uživaju značajan ugled među susedima. Glavno opravdanje se sublimira u rečenici „krađu i drugi“, a dugogodišnja „praksa“ u toj aktivnosti, prema njihovom mišljenju, daje im pravo da to i dalje rade. Pri tome, „sudovi nisu voljni da primene rigoroznije mjere, tako da je do 2003. godine samo jedan potrošač u niškoj regiji bio osuđen za krađu struje, a policija se meša jedino kada dođe do fizičkog obračuna radnika elektrodistribucije sa lopovima“.¹³

Krađa električne energije se može izvršiti jedino uz savladavanje većih prepreka, uz opasnost po život izvršioca i drugih lica, na naročito opasan i drzak način, što je inače kvalifikatorni element krađe i bitan element djela teške krađe (čl. 240. KZCG), gdje je zapriječeno kaznom zatvora i do osam godina. Savladavanje većih prepreka se može ilustrovati kroz nabranje nekih najčešćih načina za vršenje krađe električne energije:

— skidanje službenog znaka (distributivne plombe) sa brojila, otvaranje poklopca brojila pod naponom opasnim po život i manipulisanje naponskim mostovima kako bi se brojilo dovelo u stanje da registruje bitno manji utrošak ili da uopšte ne registruje utrošak električne energije na konkretnom mjernom mjestu

— bušenje kućišta brojila pod naponom i ubacivanje sredstava (celuloidna filmska traka, folija, ...) kojima se blokira okretanje mjernog diska brojila

— presjecanje glavnog napojnog voda (pod naponom!) između mjesta priključenja i brojila, te direktno priključenje kućnih električnih aparata velike snage (TA peći, kotlovi za centralno grijanje itd.) na elektrodistributivnu mrežu

— samovlasno pomjeranje i prepodešavanje uklopnih časovnika za kontrolu i prebacivanje tarifa itd.

Kao što se vidi, svaki od načina izvršenja ovog djela „organski“ je neraskidivo povezan sa opasnošću po život izvršioca djela, njegovih pomagača, ali i svih prisutnih na mjestu izvršenja radnje djela.

Neovlašćena potrošnja električne energije je definisana u okviru dijela VII — „Pravila o snabdijevanju električnom energijom“.¹⁴ Tako, u čl. 25. ovih Pravila propisuje se da će „Operator prenosa i Operator distribucije“¹⁵ isključiti tarifnog kupca sa mreže ako:

¹² EPS — Elektro-privreda Srbije.

¹³ Časopis „EPS“, broj 358, decembar 2003. godine.

¹⁴ Službeni list RCG, br. 13, 9. mart 2005. godine.

¹⁵ Novouvedeni organi ili pravna lica odgovorni za rad elektroenergetske mreže, u skladu sa odredbama Zakona o energetici RCG (Sl. list RCG, br. 39).

1. se priključi na elektroenergetsku mrežu bez zaključenog ugovora o priključenju na mrežu

2. troši električnu energiju mimo uslova Ugovora o priključenju na mrežu

3. troši električnu energiju bez mjernih uređaja ili mimo njih

4. izvede ili omogući izvođenje bilo kakvih intervencija na mjernim uređajima

5. uskrati ili onemogući ovlašćenim licima Operatora distribucije pristup mjernim ili zaštitnim uređajima

6. se samovoljno priključi ili preko svojih instalacija neovlašćeno priključi drugog potrošača

7. njegov priključak na mrežu ne ispunjava propisane tehničke uslove

8. svojim elektroenergetskim objektima ugrožava normalnu isporuku el. energije drugim potrošačima

9. ne sprovodi propisane mjere štednje i ograničenja isporuke električne energije

10. koristi neprijavljena trošila ili trošila sa većom snagom”.

Takođe, članom 42. stav 1. tačka 1. Zakona o energetici¹⁶ propisano je da „će se novčanom kaznom od desetostrukog do stopedesetostrukog iznosa minimalne zarade u Crnoj Gori kazniti za prekršaj privredno društvo ili drugo pravno lice, ako bez saglasnosti energetskog subjekta **oduzima**, neekonomično troši, preusmjerava ili koristi električnu energiju iz proizvodnog, prenosnog ili distributivnog sistema”. U istom članu, stav 3. predviđeno je da „Za prekršaj iz stava 1. ovog člana kazniće se i fizičko lice novčanom kaznom od trostrukog do desetostrukog iznosa minimalne zarade u Crnoj Gori”.

Oblici neovlašćene potrošnje navedeni u čl. 25. „Pravila o snabdijevanju električnom energijom”, pod tačkama: 3, 4. i 6. su vidovi neovlašćene potrošnje koji sadrže bitne elemente krivičnih djela propisanih članovima: 239. i 240. KZCG (krađa i teška krađa), 381. KZCG (skidanje i povreda službenog pečata i znaka), 286. KZCG (falsifikovanje znakova za obilježavanje robe), a (prema mišljenju EPCG, A.D. Nikšić) takođe i članom 384. KZCG (samovlašće). U skladu sa svojom poslovnom politikom elektroprivredne kompanije (tj. elektrodistribucije iz njihovog sastava) u Srbiji i Crnoj Gori, pribjegavaju ili krivičnom ili prekršajnom gonjenju izvršilaca „neovlašćenog preuzimanja” električne energije na svom području.

3. KONTROLA POTROŠAČA I PROBLEMI SA KOJIMA SE PRI TOME SREĆU OVLAŠĆENI RADNICI ELEKTROPRIVREDE

U okviru aktivnosti za smanjivanje krađe električne energije, odnosno „komercijalnih” gubitaka električne energije, koje elektroprivreda per-

¹⁶ Službeni list RCG, broj 39, 30. jun 2003.

manentno sprovođi, naglasak se stavlja na otkrivanje nelegalne potrošnje, odnosno na aktivnosti kontrole potrošača na terenu. Na ovom mjestu se nećemo baviti tehničkom stranom problema, ali se odgovarajuća stručnost, obučenost i tehnička opremljenost ekipa i ovlašćenih radnika podrazumijeva. Prvi korak koji treba da bude preduzet jeste da se fizički pristupi mjernom mjestu kod svakog potrošača električne energije. U skladu sa članom 28. stav 6. tačke 2. i 3. Zakona o energetici RCG, ovlašćeni radnici elektrodistribucije imaju pravo da „uđu u svaki posjed ili objekat radi ugradnje, nadzora, provjere ili zamjene svakog brojila” (tačka 2), odnosno da „uđu u svaki posjed ili objekat da bi isključili isporuku električne energije ...” (tačka 3). S druge strane, propisano je da je „tarifni kupac električne energije dužan da obezbijedi ovlašćenim licima pristup mjernim uređajima i instalacijama radi očitavanja, kontrole, ugradnje, zamjene, ili opravke istih” (čl. 31. stav 2. tačka 3. Zakona o energetici RCG). U članu 43. stav 1. Zakona o energetici predviđeno je da se novčanom kaznom od desetostrukog do stotrukog iznosa minimalne zarade u Crnoj Gori kazni za prekršaj privredno društvo ili drugo pravno lice, ako onemogućiti tehnički nadzor operatorima prenosa i distribucije (tačka 1, u vezi čl. 31), a za isti prekršaj će se fizičko lice kazniti novčanom kaznom od trostrukog do desetostrukog iznosa minimalne zarade u Crnoj Gori (stav 3). Onemogućavanje ovlašćenih radnika elektrodistribucije da pristupe mjernim mjestima je, takođe, predviđeno kao prekršaj iz čl. 10. Zakona o javnom redu i miru RCG.

Praktična realizacija postupaka kontrole potrošača na terenu je, međutim, značajno drugačija od planirane. Naime, vrlo često ovlašćeni radnici nijesu u mogućnosti ni da pristupe mjernom mjestu,¹⁷ a kamoli da prokontrolišu čitavu instalaciju u objektima tarifnih kupaca. Načini opstrukcije variraju ali ih ima i vrlo, vrlo drastičnih, za koje većina čitalaca ovog rada, vjerovatno, nije ni čula. Određen stepen verbalnih, pa i fizičkih sukoba se još i može pretpostaviti kao moguć i realan. Međutim, postoje čitava naseljena mjesta koja troše električnu energiju ali je uopšte ne plaćaju. I ne samo to — u ta naselja mještani ne dozvoljavaju pristup radnicima elektrodistribucije?!? Citiramo: „Tačno je, još nismo ušli u Pukovac,¹⁸ ali ne znači da nećemo uskoro. S obzirom na već stvorene odnose, naprosto ovaj teren moramo posebno da pripremimo. Pukovac možda jeste ilustrativan primer, ali i u Pukovcu ima potrošača koji plaćaju struju. Nije tačno da niko ne plaća. U svakom slučaju, moraćemo da krenemo redom, da sve pregledamo i sve razjasnimo.”¹⁹

Prirodno se odmah nadovezati na saradnju elektroprivrede i MUP-a. U najkraćem — stoji konstatacija da ta saradnja gotovo i da ne postoji, i

¹⁷ U periodu jun—novembar 2003. godine ovlašćeni radnici EPS-a prilikom izvršavanja kontrole potrošača na terenu nijesu bili u mogućnosti da fizički pristupe na 2500 mjernih mjesta. („EPS”, broj 258, decembar 2003. godine).

¹⁸ Selo na području ED Niš.

¹⁹ Iz intervjua Nikole Litvinenka, v.d. direktora JP ED Niš, list „EPS”, broj 365. jul 2004. godine.

to kako u Crnoj Gori, tako i u Srbiji. Vjerovatno je i to relikv prošlosti i uvreženog mišljenja u laičkoj javnosti vezano za samu prirodu ovog krivičnog djela, samim tim i njegovu minornu društvenu opasnost. U svakom slučaju postoji prostor za bolju saradnju (makar u rješavanju drastičnih primjera kao što je to gore citirani Pukovac).

Tokom 2004. godine na području Elektroprivrede Crne Gore, obavljeno je 50.000 kontrola potrošača.²⁰ Samo na području ED Podgorica u tom periodu kontrolisano je 20.000 potrošača. Ukupno je otkriveno 2004 slučaja neovlašćene potrošnje (krade) električne energije. Uz odgovarajuće procesuiranje slučajeva, utvrđena je i količina ukradene električne energije od 46.700.000 kWh, za čem je ispostavljen imovinsko-pravni zahtjev u iznosu od 2.074.237 eura. Ova količina, inače, predstavlja 2,14% od ukupno preuzete električne energije ED Crne Gore u 2004. godini. Od ovako potraživanog finansijskog iznosa, zaključno sa junom 2005. godine, naplaćeno je 231.840 eura ili 11,2%.

Na području Srbije, u periodu od juna 2003. do januara 2005. godine kontrolisano je 505.000 potrošača, među kojima je otkriveno 11.000 onih koji su neovlašćeno koristili električnu energiju. U energetske veličinama ovim potrošačima je procijenjena nelegalna potrošnja od oko 177.000.000 kWh, za čem je ispostavljen finansijski zahtjev od 770 miliona dinara. Slično kao i u Crnoj Gori do sada je naplaćeno samo 22% od ovog iznosa.²¹

Kada se izvrši kontrola potrošača i nesporno utvrdi činjenica da je neovlašćeno trošio struju, slijedi postupak utuženja, a uz krivičnu prijavu obično ide i imovinsko-pravni zahtjev oštećene elektrodistribucije za nadoknadu protivpravno oduzete električne energije. Postavlja se pitanje kako se procjenjuje količina ukradene električne energije, s obzirom da nije registrovana preko brojila? U praksi elektrodistribucije u Crnoj Gori ova se količina određivala (obračunavala) primjenom odredaba člana 173. „Opštih uslova za isporuku električne energije”, a nakon prestanka važenja ovog akta, primjenjuju se odredbe „Pravila o snabdijevanju električnom energijom”, član 26. Tako, u stavu 1. ovog člana propisano je da će u slučajevima kada se utvrdi neovlašćena potrošnja, tarifni kupac biti isključen sa mreže, a od njega naplaćena neovlašćeno preuzeta električna energija. U stavu 2. tačka 1. propisan je način obračuna mjesečne količine neovlašćeno preuzete energije za potrošače na visokom naponu, a u tački 2. propisan je isti postupak za potrošače na niskom naponu. U tački 2, podtačka (a) propisan je postupak utvrđivanja iznosa obračunske snage,²² a u podtački (b) utvrđuje se mjesečni iznos neovlašćene potrošnje električne energije. Mora se naglasiti da su postupci za utvrđivanje neovlašćene potrošnje na ovaj način precizno utvrđeni, tako da ne bi trebalo da bu-

²⁰ Inače broj mjernih mjesta (brojila) na teritoriji Crne Gore iznosi 286.000, dok ih u Srbiji ima preko 3.100.000.

²¹ „EPS”, br. 373, 10. februar 2005. godine.

²² Jedan od elemenata tarifnog sistema koji se naplaćuje.

de dilema kod njihove primjene, barem ne u zahtjevima od strane elektrodistribucije, ali vjerovatno da će problema biti u praktičnoj primjeni na sudu.²³

4. STATISTIČKI PREGLED I ANALIZA UTUŽENJA NA PODRUČJU EPCG I UPOREDNI PODACI ZA EPS

U Tabeli 1. dat je pregled utuženja potrošača po osnovu neovlašćene potrošnje električne energije na čitavoj teritoriji (konzumnom području) Elektroprivrede Crne Gore, za 2003. godinu, razvrstan po svakoj opštinskoj elektrodistribuciji. Tabela sadrži sljedeće kolone: ime elektrodistribucije, ukupan broj utuženih potrošača, ukupan broj okončanih predmeta (bilo pravnosnažnom odlukom, bilo obustavljanjem ili odustankom tužioca), broj postupaka koji su i dalje u toku,²⁴ kao i broj predmeta koji nisu uzimani u razmatranje od strane tužilaštava i/ili sudova.

Tabela 1. — Statistički pregled utuženja potrošača EPCG u 2003. godini po osnovu neovlašćene potrošnje električne energije (krađa el. energije)²⁵

Red. broj	Elektro-distribucija	Broj utuženih potroš.	Broj okončanih predmeta		Broj postupaka u toku		Broj predmeta koji nisu uzeti u rad	
			broj	(%)	broj	(%)	broj	(%)
1.	Podgorica	414	49	12	169	41	196	47
2.	Nikšić	285	0	0	285	100	0	0
3.	Bar	69	20	29	49	71	0	0
4.	Bijelo Polje	55	3	5	52	95	0	0
5.	Berane	39	3	8	36	92	0	0
6.	Kotor	7	1	14	6	86	0	0
7.	Kolašin	6	0	0	6	100	0	0
8.	Cetinje	4	0	0	4	100	0	0
9.	Ulcinj	4	0	0	4	100	0	0
10.	Herceg-Novi	3	0	0	3	100	0	0
11.	Pljevlja	2	1	50	1	50	0	0
12.	Budva	1	0	0	1	100	0	0
13.	Tivat	1	0	0	1	100	0	0
14.	Rožaje	0	0	0	0	0	0	0
15.	Mojkovac	0	0	0	0	0	0	0
16.	Žabljak	0	0	0	0	0	0	0
UKUPNO		890	77	8.7	617	69	196	22

²³ Prema dosadašnjoj sudskoj praksi dio krivične prijave koji sadrži imovinsko-pravni zahtjev oštećene elektrodistribucije predmet je vrlo malog interesovanja sudova.

²⁴ Zaključno sa 01. majom 2005. godine.

²⁵ Izvor EPCG, A.D. Nikšić, FC „Distribucija“, maj 2005. godine.

Može se vidjeti da u nekim opštinama (Žabljak, Mojkovac i Rožaje) u toku 2003. godine nije bilo niti jednog utuženja za krađu električne energije, iz čega bi se izvukao zaključak da nije ni bilo (utvrđene putem zapisnika sa lica mjesta) krađe. Međutim, situacija nije takva, ali treba naglasiti da elektroprivreda utuženju pribjegava kao krajnjem sredstvu, i samo za drastične slučajeve neovlašćene potrošnje. Naime, praksa svake elektrodistribucije je da potrošačima uhvaćenim u ovakvoj radnji ponudi niz mogućnosti da svoje mjerno mjesto i instalaciju dovedu u ispravno stanje, a neregistrovanu potrošnju izmire vansudskim putem, obično kroz veći broj mjesečnih rata. Iz Tabele 1. se vidi da je broj sudskih postupaka koji su okončani vrlo mali (ispod 10%), a oni koji su u toku traju i po par godina. Značajan broj predmeta sa područja ED Podgorica nije ni uziman u postupak. Tabela 1. daje najrečitiji odgovor na pitanje zašto sudska praksa „ohrabruje” kradljivce električne energije.

Tabela 2. sadrži podatke o utuženjima potrošača ED Podgorica²⁶ u periodu 1998—2000. godine. Za razliku od Tabele 1. u ovoj tabeli je prezentirana statistika o krivičnim prijavama podnijetim Osnovnom tužiocu u Podgorici, podjela prema krivičnim djelima za koja je tužba podnijeta, broj okončanih predmeta i predmeta koji su u toku za navedeni period.

Tabela 2. — Pregled utuženja potrošača u ED Podgorica u periodu 1998—2000. godine

UKUPAN BROJ UTUŽENJA U ED PODGORICA U PERIODU 1998—2000. GODINE: 176						
Zbog krivičnog djela krađe iz čl. 144. st. 1. KZ RCG				Zbog kr. djela povrede službenog pečata ili znaka iz čl. 197. KZ RCG		
broj utuženja: 107				broj utuženja: 69		
pravno- snažno okončano	tužilac odust. zbog smrti okrivljenog	u toku	nije uzeto u rad	pravno- snažno okončano	u toku	nije uzeto u rad
6	4	41	56	5	23	41

U Tabeli 3. su dati podaci o utuženjima zavisno od krivičnog djela, o broju utuženja, o broju okončanih predmeta kao i o predmetima koji su odbačeni. Osobenost vezana za ovaj vremenski period jeste da je bilo utuženja i za prekršaj iz čl. 10. Zakona o javnom redu i miru RCG.

²⁶ Inače, na Elektrodistribuciju Podgorica „otpada” oko 35% ukupne distributivne potrošnje u Crnoj Gori.

Tabela 3. — Pregled utuženja potrošača u ED Podgorica u periodu 2001—2002. godine

UKUPAN BROJ UTUŽENJA U ED PODGORICA U PERIODU 2001—2002. GODINE: 222									
Zbog krivičnog djela krađe iz čl. 144. st. 1. KZ RCG			Zbog kr. djela povrede službenog pečata ili znaka iz čl. 197. KZ RCG		Zbog krivičnog djela samovlašća iz čl. 200. KZ RCG			Zbog prekršaja iz člana 10. Zakona o javnom redu i miru	
broj utuženja: 111			broj utuženja: 26		broj utuženja: 53			broj utuženja: 32	
pravosnažno okončano	tužilac odustao jer je okrivljeni umro	nije uzeto u postupak	u toku	nije uzeto u rad	pravosnažno okončano	tužilac odustao jer je okrivljeni umro	odbačeno	pravosnažno okončano	odbačeno
8	5	98	2	24	45	6	2	4	28

U vezi gornje Tabele 3. treba dati još neke detalje. Zbog krivičnog djela krađe iz čl. 144. st. 1. KZ RCG podnijeto je u ovom periodu 111 krivičnih prijava, a ukupni imovinsko-pravni zahtjev koji je tom prilikom istaknut iznosi 128.199,94 eura. Od ovog broja istraga je okončana u 76 predmeta, pravosnažno je presuđeno 8 predmeta, a u 5 slučajeva Osnovni tužilac je odbacio krivičnu prijavu jer su okrivljeni umrli. Treba napomenuti da se u praksi ED Podgorica vrijednost imovinsko-pravnog zahtjeva kreće u granicama od 190 do 587 eura, a izračunava se na osnovu čl. 26. „Pravila o snabdijevanju električnom energijom”. Zbog krivičnog djela samovlašća iz čl. 200. KZ RCG podnijete su 53 privatne tužbe. U 6 predmeta postupak je obustavljen jer je okrivljeni umro, dvije su tužbe odbačene, a ostale su pravosnažno okončane. Okrivljenima su izrečene novčane kazne ili sudska opomena, a isti su obavezani na plaćanje troškova krivičnog postupka, jer se kod privatnih tužbi ne ističe imovinsko-pravni zahtjev. Zbog krivičnog djela povrede službenog pečata ili znaka iz čl. 197. KZ RCG podnijeto je 26 krivičnih prijava, a od toga broja dvije su u postupku.

Na osnovu odredaba čl. 10. Zakona o javnom redu i miru RCG, Područnom organu za prekršaje u Podgorici i u Danilovgradu²⁷ je u ovom periodu podnijeto 32 zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka, koji su gotovo u cjelosti odbačeni rješenjem koje se poziva na nepotpunost zahtjeva u smislu odredaba čl. 125. Zakona o prekršajima RCG.

Tabela 4. sadrži podatke o utuženjima za 2003. godinu za područje ED Podgorica, a vidimo neke promjene u odnosu na prethodni period (Tabela 3).

²⁷ Područje Danilovgrada je u sastavu ED Podgorica.

Tabela 4. — Pregled utuženja potrošača u ED Podgorica tokom 2003. godine

UKUPAN BROJ UTUŽENJA U ED PODGORICA U 2003. GODINI: 395									
Zbog krivičnog djela krađe iz čl. 144. st. 1. KZ RCG		Zbog kr. djela povrede službenog pečata ili znaka iz čl. 197. KZ RCG		Zbog krivičnog djela falsifikovanja znakova za obilježavanje roba, mjera i tegova iz čl. 171. KZ RCG		Zbog krivičnog djela samovlašća iz čl. 200. KZ RCG		Zbog prekršaja iz člana 10. Zakona o javnom redu i miru	
ukupan broj: 280		ukupan broj: 52		ukupan broj: 13		ukupan broj: 42		ukupan broj: 8	
sprovedena u istraga toku		sprovedena u istraga toku		sprovedena u istraga toku		pravno-snažno okončano u toku			
146 134		6 46		6 7		31 11			

U toku 2003. godine²⁸ ED Podgorica je podnijela 387 krivičnih prijava i privatne tužbe po osnovu neovlašćene potrošnje električne energije, kao i 8 zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka. Zbog krivičnog djela krađe (čl. 144. KZ RCG) podnijeto je 280 krivičnih prijava i istaknut imovinsko-pravni zahtjev u iznosu od 135.570,21 euro. Istraga je sprovedena u 146 predmeta, a ostali su u toku. Pregled ostalih predmeta je dat u Tabeli 4.

Tabela 5. — Pregled utuženja potrošača u ED Podgorica tokom 2003. godine

UKUPAN BROJ UTUŽENJA U ED PODGORICA U 2004. GODINI: 624									
Zbog krivičnog djela krađe iz čl. 239. st. 1. KZ CG		Zbog kr. djela skidanja i povrede službenog pečata ili znaka iz čl. 381. KZ CG		Zbog krivičnog djela falsifikovanja znakova za obilježavanje roba, mjera i tegova iz čl. 286. KZ CG		Zbog krivičnog djela samovlašća iz čl. 384. KZ CG		Zbog prekršaja iz člana 10. Zakona o javnom redu i miru	
ukupan broj: 472		ukupan broj: 78		ukupan broj: 5		ukupan broj: 45		ukupan broj: 24	
sprovedena u istraga toku		sprovedena u istraga toku		sprovedena u istraga toku		pravno-snažno okončano u toku			
170 302									

Primjetno je da podaci za 2004. godinu nisu kompletirani, ali je evidentan trend povećanog broja utuživanja. Od postupaka povedenih za krivično djelo krađe (čl. 239. KZ CG — ranije 144. KZ RCG), procesuirano je njih 170, a u 6 slučajeva je izrečena presuda (uslovna kazna). Raspolažemo i zbirnim podatkom o utuženjima za prvih pet mjeseci 2005. godine, na teritoriji ED Podgorica, po svim gore pomenutim osnovama. Tako,

²⁸ Zaključno sa 17. XII 2003. godine.

u tom periodu je podnijeto 146 krivičnih prijava, a do sada²⁹ je procesuiran samo jedan jedini slučaj?!

U periodu januar—septembar 2004. godine ovlašćeni radnici JP „Elektromorava“ iz Požarevca izvršili su 10682 kontrole potrošača, otkrili 124 slučaja krađe električne energije, a tom prilikom podnijeto je 16 krivičnih prijava. U periodu jun—novembar 2003. godine kao rezultat aktivnosti na kontroli potrošača na nivou čitavog EPS-a podnijeto je 1.565 krivičnih prijava³⁰ protiv potrošača koji su neovlašćeno preuzimali električnu energiju.

Nesporno je da je okončan veoma mali broj predmeta,³¹ a razlozi su brojni. Sem neažurnosti sudova (po mišljenju Elektroprivrede) problem predstavlja i neodazivanje okrivljenih, neodazivanje radnika EPCG koji se pozivaju u svojstvu svjedoka,³² kao i nepostupanje radnika MUP-a po izdatim nalogima za privođenje okrivljenih.

Što se tiče dužine trajanja samog krivičnog postupka, nesporno je da je on veoma dug, a kako se uglavnom radi o krivičnim djelima za koja je propisana kazna zatvora od preko tri godine, mora se sprovesti istraga, tako da sve ovo u značajnom oteže postupak i umanjuje efikasnost. No to svakako ne može biti opravdanje da se, na primjer, predmeti iz 1994. godine zakazuju tokom 2003. godine?³³ Analizirajući prethodno prezentirane vremenske periode uočljiva je tendencija rasta broja podnesenih krivičnih prijava, što ukazuje na porast broja izvršenja krivičnog djela krađe električne energije. Od pravnosnažno okončanih predmeta počiniocima su izrečene kazne:

- uslovna osuda³⁴
- sudska opomena
- novčana kazna koja se kretala u iznosu od 50 do 75 eura.

Činjenica je da ovo nijesu adekvatne kazne za ovakva krivična djela, jer, podsjećanja radi, za svako od četiri krivična djela po kojima su gonje-

²⁹ 01. maj 2005. godine.

³⁰ „EPS“, broj 358.

³¹ Za područje EPCG, mada ni na području Srbije (EPS) situacija nije ništa bolja.

³² Razlog je terenska priroda posla ovih radnika, kao i njihova nemotivisanost, jer usled blage kaznene politike sudova izostaje finansijski efekat po Elektroprivredu, pa samim tim izostaju i njihove premije za otkrivanje nelegalne potrošnje.

³³ Tako, u 2003. godini je zakazan predmet K.00/2131. iz 1994. godine protiv okrivljenog J. Milenka iz Podgorice zbog krivičnog djela krađe iz člana 144. KZ RCG; takođe predmet K.00/813. iz 1998. godine protiv okrivljenog vlasnika kafane „Lovac“ zbog krivičnog djela krađe iz člana 144. KZ RCG; predmet K.03/7372. iz 1998. godine protiv okrivljenog O. Atviye iz Podgorice zbog krivičnog djela krađe iz člana 144. KZ RCG. itd.

³⁴ Izuzetak od ovih opštih pravila kada je kaznena politika u pitanju je slučaj Nazifa Ramovića (75) iz Podgorice, penzionisanog limara, po nacionalnosti Roma. Naime, on je 1980. godine samovoljno priključio svoju kuću na distributivnu mrežu. Slučaj je završio pred sudom, a Nazif je osuđen na dva mjeseca, uslovno na godinu dana. Kuriozitet je da se on nije žalio, ali se smatrajući da je kazna preoštra, žalila Elektrodistribucija, pa je Nazif konačno osuđen na 30 dana zatvora, koje je i „odležao“ u zatvoru u Spuzu (pored Podgorice). Ovo je dio novinskog članka objavljenog u dnevnim novinama *Vijesti*, od 09. VI 2005. godine. Članak završava sljedećom konstatacijom: „U Crnoj Gori trenutno se ukrade 12 odsto ili svaki osmi kilovat električne energije. Nije poznat slučaj da je neko robijao zbog toga.“

ni izvršioi neovlašćene potrošnje u Crnoj Gori zapriječeno je znatnom kaznom, čak i zatvorskom kaznom do pet godina. Zaključak koji se sam nameće jeste da je nužno izvršiti promjene u kaznenoj politici sudova, te krivično djelo krađe električne energije sankcionisati uvijek i na pravi način. No, svakako da kaznena politika sudova samo prati političku orijentaciju i trendove u jednom društvu, pa možda i tu treba tražiti pravi odgovor na prethodno postavljena pitanja.

5. PROBLEMATIKA KRIVIČNO-PROCESNOG DOKAZIVANJA POSTOJANJA KRIVIČNOG DJELA KRAĐE

Krivično djelo krađe, pa samim tim i krađe električne energije, svršeno je oduzimanjem tuđe pokretne stvari (tj. električne energije u ovom slučaju), odnosno prekidom postojećeg pritežanja i uspostavljanjem sopstvenog pritežanja nad stvari koja je predmet krivičnog djela. Da bi se krivično djelo krađe smatralo izvršenim nije neophodno potrebno da se pokretna stvar dislocira (odnese) sa mjesta na kojem se prethodno nalazila, niti je neophodno da je protivpravna imovinska korist i stvarno realizovana (tj. korist ostvarena), ali je potrebno postojanje namjere za sticanje protivpravne koristi u vrijeme izvršenja krađe.

Kada je krađa električne energije u pitanju, mnoge od prethodnih dilema ne stoje. Naime, „pokretna stvar” koja je predmet krađe se u svakom slučaju trajno otuđi i u potpunosti trenutno dislocira (potroši). Takođe namjera ostvarivanja protivpravne imovinske koristi je potpuno nesporna, jer se krađa električne energije može izvršiti samo sa umišljajem. Na osnovu ovoga bi se zaključilo da ne bi trebalo da bude problema kod dokazivanja postojanja (izvršenja) krivičnog djela krađe električne energije. Međutim, podsjetimo se nekih teoretskih i praktičnih spornih pitanja kada je krivično djelo krađe u pitanju. „Među njima je svakako najsuptilnije ono koje se odnosi na pokušaj ovog djela i njegovo razgraničenje od pripremanja krađe, za koje se ne kažnjava i svršenog krivičnog djela.”³⁵ Prema tome, trebalo bi jasno međusobno razdvojiti (po mogućnosti): pokušaj krivičnog djela krađe (koji se kažnjava),³⁶ pripremanje za izvršenje djela (što se ne kažnjava) i svršeno krivično djelo (što se kažnjava). U pogledu jasnog razlučivanja među ova tri skupa radnji nemoguće je dati preciznu recepturu. Dakle, kod pokušaja krivičnog djela krađe (čl. 239, st. 2. KZ CG), radnja djela je započeta, ali nije dovršena, što, opet, kada je krađa električne energije u pitanju apsolutno nije moguće, jer je kod ove vrste krađe, od momenta otpočinjanja izvršenja djela otpočelo i trajno oduzimanje (potrošnja) električne energije (makar i u minimalnoj količini), što je dovoljno da djelo bude svršeno. Znači, pokušaj krivičnog djela krađe električne energije praktično nije moguć.

³⁵ Lj. Lazarević, B. Vučković, V. Vučković: *Komentar Krivičnog zakonika Crne Gore*, Obod, Cetinje, 2004.

³⁶ Čl. 239. stav 2. KZCG.

U skladu sa prethodno rečenim, ostaje da se razgraniče svršeno krivično djelo od pripremanja krivičnog djela, pa je potpuni izostanak mogućnosti postojanja pokušaja krivičnog djela svakako jedna od specifičnosti krivičnog djela krađe električne energije, koja je odvajava od drugih vrsta krađe iz čl. 239. KZ CG.

Ovdje dolazimo do ozbiljnog problema sa kojim se često srijeću elektroprivredna preduzeća kada Osnovnom državnim tužiocu podnose krivičnu prijavu za krađu električne energije protiv lica koja su neovlašćeno trošila tu energiju. Naime, kao jedan od vidova neovlašćenog trošenja električne energije (krađe) tretira se i oštećenje mjernih uređaja (brojila) na mjernom mjestu potrošača (tarifnog kupca),³⁷ za čem je propisano da taj tarifni kupac bude isključen sa elektrodistributivne mreže (čl. 25. stav 1. „Pravila o snabdijevanju...”), a pored isključenja propisano je da takvom potrošaču bude obračunata i naplaćena tako preuzeta (ukradena) električna energija (čl. 26. „Pravila...”). Dakle, sasvim je očigledno da je potpuno jasno i precizno definisano šta se podrazumijeva pod „neovlašćenim trošenjem” električne energije, odnosno pod njenom kradom. Odredbama citiranih članova iz „Pravila o snabdijevanju električnom energijom” u cjelosti se eliminiše dilema o razgraničavanju svršenog krivičnog djela krađe električne energije od pokušaja tog djela.³⁸

Ali, u praksi stvari ne stoje baš sasvim tako. Tako, ED Podgorica je bila prinudena da se dodatno obraća Osnovnom tužiocu u Podgorici³⁹ u pokušaju da odgovori na akta Osnovnog tužioca,⁴⁰ kojima je on u bitnom tražio da se dopune krivične prijave koje je ED Podgorica podnijela protiv pet potrošača za koje je kontrolom na licu mjesta utvrđeno da su na njihovim brojilima napravljena oštećenja (izbušeni otvori na poklopcima brojila). O tome je na svakom mjernom mjestu napravljen zapisnik i podnijete krivične prijave, ali je Osnovni tužilac zauzeo stav da takva oštećenja brojila nisu dokaz da su prijavljena lica zaista i krala električnu energiju. Drugim riječima Osnovni tužilac je stao na stanovište da su ovdje u pitanju radnje koje odgovaraju pripremi krivičnog djela, za što se ne kažnjava. ED Podgorica je u dopisu pokušala da objasni da takva vrsta oštećenja ne može nastati sama od sebe niti pri bilo kakvoj normalnoj i dozvoljenoj eksploataciji brojila, već isključivo smišljenom aktivnošću učinioca koji kasnije kroz tako napravljene otvor u brojilo uvlači celuloidni film kojim zaustavlja disk brojila, čime ga sprečava u registraciji utroška električne energije.⁴¹

³⁷ „... izvede ili omogući izvođenje bilo kakvih intervencija na mjernim uređajima” — član 25. stav 1. tačka 4. „Pravila o snabdijevanju električnom energijom”.

³⁸ Prema tome nesporno je da je oštećenje brojila potpun dokaz o izvršenom krivičnom djelu krađe električne energije.

³⁹ Dopis br. 4301—18971. od 27. novembra 2003. godine.

⁴⁰ KT br. 1100/03. od 07. 11. 2003; KT br. 130/03. od 07. 10. 2003; KT br. 1307/03. od 06. 11. 2003; KT br. 1097/03. od 13. 11. 2003; KT br. 1327/03. od 11. 11. 2003. godine.

⁴¹ Taj se celuloidni film može trenutno ukloniti u momentu kada naiđe kontrola, trageći njegove upotrebe ne ostaju, tako da je nemoguće dokazati postojanje krađe!

Pošto su „Pravila o snabdijevanju električnom energijom” usvojena tek ove godine (*Službeni list RCG*, br. 13, 9. mart 2005. godine), nadamo se da će biti jednoznačno korišćena u sudskoj praksi osnovnih sudova, te na efikasan način razriješiti dilemu koja je postojala (ili još postoji?) vezano za dokazivanje krivičnog djela krađe električne energije.

6. ZAKLJUČAK

Neovlašćena potrošnja (krađa) električne energije na teritoriji Srbije i Crne Gore je poprimila ozbiljne razmjere. Gubici koje po ovom osnovu trpe elektroprivrede u ovim republikama mjere se desetinama miliona eura godišnje. U cilju smanjivanja ovih gubitaka preduzimaju se mnoge mjere, prvenstveno na pojačanoj kontroli i otkrivanju učinilaca tog krivičnog djela. Završni korak u lancu borbe protiv ove vrste krađe je utuživanje počinilaca. Zakonska regulativa daje mogućnost efikasnog suzbijanja ove pojave, ali sudska praksa osnovnih sudova koju smo prezentirali i analizirali u ovom radu, je takva da se, sem predugog trajanja sudskih postupaka, učiniocima za koje se utvrdi krivična odgovornost, izriču uglavnom uslovne osude, a imovinsko-pravni zahtjevi značajno ublažavaju. Ovakvim osudama ne postiže se svrha kažnjavanja sa stanovišta specijalne i generalne prevencije, pri čemu elektroprivreda kao oštećena nailazi na dosta problema tokom krivičnog postupka, ponekad čak i kod dokazivanja postojanja krivičnog djela.

THEFT OF ELECTRICITY AS A SPECIFIC CRIMINAL OFFENCE

*Vesna Stojković, Ph.D.
Podgorica Law School*

Summary

The level of unauthorized (illegal) consumption of electricity (theft of electricity) has seriously increased on the state territory of Serbia and Montenegro. A crucial step in the struggle against the theft of electricity would be to bring charges against the offender of this crime. The statutory provisions offer efficient mechanisms of repression but unfortunately in practice court judgements are very mild. Usually, those are the suspended sentences or minor financial punishments so that the offenders are practically more encouraged than sentenced. In our opinion it is necessary to change the court practice and to introduce severe punishment for this kind of crime.

Key words: electricity, illegal consumption of electricity, theft of electricity, mechanisms of repression, punishment